

I čínští středoškoláci se začínají učit česky v sedmiletém programu

Huanhuan Chen

ABSTRAKT:

Výuka češtiny v Číně se plošně prudce rozšiřuje. Bohemistce se věnuje již 10 univerzit nejen v hlavním městě Pekingu a metropoli Šanghaji, ale i v menších městech, zejména v hlavních provinčních městech a ve městech ekonomicky prosperujících. K nim patří Pekingská univerzita mezinárodních studií (Beijing International Studies University, dále BISU). Cílem textu je představit strukturu studia sedmiletého studijního programu bohemistiky, který je také označován jako „2+1+1+3“, a jeho specifika.

KLÍČOVÁ SLOVA:

výuka, čeština pro cizince, Čína, středoškoláci

ABSTRACT:

Czech language teaching is expanding rapidly in China. Czech has been established as a major for undergraduates in more than ten universities, not only in the capital city Beijing and the metropolitan Shanghai, but also in smaller cities, especially in provincial capitals and economically prosperous cities. Among these schools of higher education, Beijing International Studies University (BISU) began teaching Czech back in the 1960s; since 2015 it has, unconventionally, started teaching Czech language and culture to high school students. This article aims to introduce the structure of the 7-year study program of Czech Studies, which is also referred to as “2 + 1 + 1 + 3,” as well as specific details of the program.

KEYWORDS:

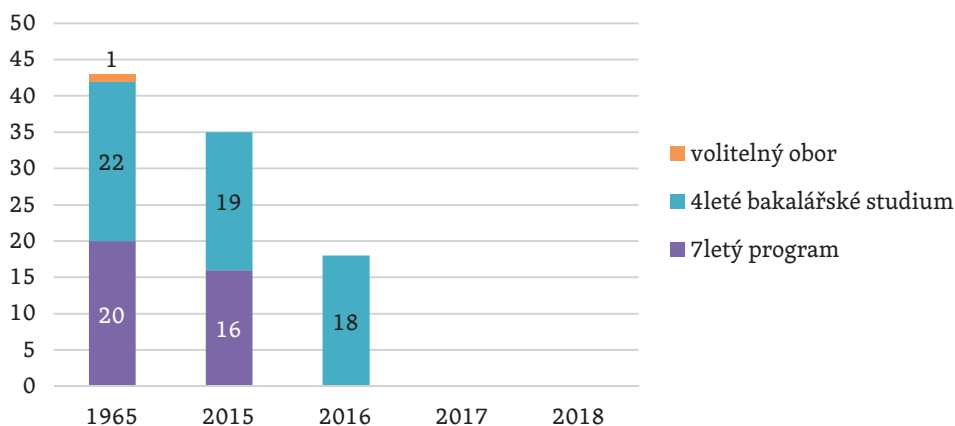
Czech language pedagogy, Czech for foreigners, China, Secondary school students

ÚVOD

První katedra s výukou češtiny a tehdy i slovenštiny byla v Číně založena roku 1954. V posledních třech letech se výuka češtiny v Číně plošně rozšiřuje, což je ovlivněno hlavně čínskou iniciativou Nová Hedvábná stezka (anglicky The Belt and Road Initiative)¹ a programem mezi Čínou a zeměmi střední a východní Evropy ve formátu 16 + 1.² Bohemistice se v Číně věnuje už 10 univerzit, a to nejen v hlavním městě Pekingu a metropoli Šanghaji, ale i v menších městech, zejména v ekonomicky prosperujících částech Číny.

1 <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/>

2 Spolupráce ve formátu 16 + 1 začala v roce 2012 jako platforma k podpoře obchodních a investičních vztahů mezi Čínou a šestnácti evropskými státy, tedy Albánií, Bosnou a Hercegovinou, Bulharskem, Černou Horou, Českou republikou, Estonskem, Chorvatskem, Litvou, Lotyšskem, Maďarskem, Polskem, Rumunskem, Severní Makedonií, Slovenskem, Slovinskem a Srbskem. Viz <http://www.china-ceec.org/eng/>

GRAF 1 Bohemistika na BISU (Beijing International Studies University)

V Číně se v současnosti čeština vyučuje např. na Pekingské univerzitě mezinárodních studií. (Beijing International Studies University, dále jen BISU), která navazuje na tradici výuky češtiny z 60. let 20. st. V současné době však od roku 2015 netradičně poskytuje studium bohemistiky i středoškolákům v tzv. sedmiletém dotačním programu Pekingského školského úřadu. V roce 2016 bylo na BISU zahájeno také čtyřleté bakalářské studium, od roku 2017 si i vysokoškolští studenti jiných oborů, kteří dosahují velmi dobrých studijních výsledků, mohou vybrat češtinu jako další volitelný obor. V současné době studuje češtinu a českou kulturu celkově 74 studentů, z nichž je 36 středoškoláků.

I. SEMILETÝ PROGRAM

Program pro středoškoláky je velmi odlišný od běžného čtyřletého bakalářského studia na dalších čínských univerzitách. Je určený studentům středních škol v Pekingu, kterým je 15 let a teprve končí dvanáctileté povinné vzdělání.

Sedmiletý program se někdy také označuje jako „2+1+1+3“, toto označení zachycuje strukturu studia v daném programu — první dva roky studenti studují češtinu přímo na BISU, mají 12 hodin češtiny týdně, dále se učí ještě angličtinu, čínštinu, matematiku a jiné předměty. Ve třetím ročníku studují hlavně češtinu a českou kulturu přímo v České republice na ÚJOP UK v Praze, v dalším roce se vrací na jeden školní rok na BISU, aby se připravili na přijímací zkoušky do tříletého bakalářského programu *Bohemistika pro cizince*, do kterého se hlásí na Univerzitě Karlově v Praze.

V prvních dvou letech mají studenti 8 hodin gramatiky, 2 hodiny konverzace, 2 hodiny poslechu a 2 hodiny reálií týdně. Vzhledem k obtížnosti tohoto předmětu se reálie učí v prvním školním roce v čínštině a teprve druhý rok v češtině. Během těchto hodin využíváme texty a cvičení z českých učebnic, jako např. *Učíme se česky* (Roubalová 2005), *Basic Czech* (Adamovičová-Ivanovová 2013, 2014; Adamovičová-

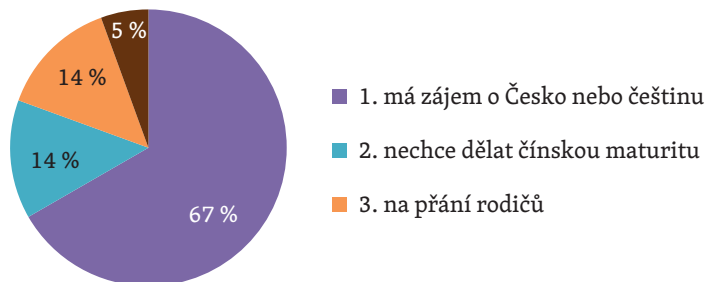
Hrdlička 2016) a *Čeština pro začátečníky* (Kaska 2013). Dále se v hodinách používají např. zjednodušené české texty jako *Pohádky* (Holá 2013), *Pražské legendy* (Holá 2011) apod. Složení studia ilustruje Tabulka 1.

Předměty	1. ročník		2. ročník		3. ročník (v Praze)	4. ročník		5.-7. ročník (v Praze)
	1	2	1	2		1	2	
Základní čeština (I-IV)	8	8	8	8				
Poslech (I-IV)	2	2	2	2				
Mluvení (I-IV)	2	2	2	2				
Reálie (I-IV)	2	2	2	2				
Pokročilá čeština (I-II)						8	8	

TABULKA 1 — Harmonogram výuky češtiny a české kultury

V anketě mezi našimi studenty jsme zjišťovali, proč si mladí Číňané vybrali právě studium češtiny. Anketu se zúčastnilo celkem 36 studentů a jejich důvody byly následující: 67 % studentů má zájem o Českou republiku nebo o češtinu, 15 % si tento obor vybralo na přání rodičů a 15 % nechce dělat čínskou maturitu. Ještě než začali studovat češtinu, většinou znali Českou republiku a hlavně Prahu, převážně pasivně z fotografií nebo z čínských filmů.

Proč se učíš česky? (z 36 sš)

GRAF 2 — Důvody studia češtiny

Z odpovědí formulovaných v anketě vybíráme pro ilustraci několik příkladů.

Student má zájem o Česko nebo češtinu:

Praha mě skutečně okouzila, chtěla jsem ji vidět na vlastní oči.

Mám zájem o Česko. Česká republika má krásné scenérie a jedinečnou kulturu.

Když jsem byla velmi malá, poznala jsem Českou republiku.

Mám zájem o češtinu, protože se rád učím jazyky.

Protože chci cestovat do České republiky. Když jsem poprvé viděl fotky Prahy, opravdu jsem chtěl cestovat do České republiky.

Když jsem byl malý, slyšel jsem, že Praha je krásná a že je tam mnoho starých budov, takže mám zájem o Českou republiku.

Na přání rodičů:

Moji rodiče chtěli, abych se učila česky. Protože si myslí, že po studiích můžu najít dobrou práci.

Student nechce skládat čínskou maturitu:

Nechci mít čínskou maturitu, protože čínská maturita je velmi těžká a pokud mám čínskou maturitu, musím studovat každý den a nebudu mít prázdniny.

Nejdou mi asi všechny předměty kromě angličtiny, takže jsme se s rodiči rozhodli, že budu studovat jazyk. Tak jsem vybrala češtinu.

Protože mi nejde matematika, nechci skládat čínskou maturitu.

Jiné důvody:

Myslím si, že nemám jenom jeden důvod. Když jsem vystudovala střední školu, uviděla jsem inzerát v novinách, tak jsem se domnívala, že je to dobrá šance, musím to zkusit, možná mě přivede k něčemu.

II. VÝUKA ČEŠTINY PRO DOSPÍVAJÍCÍ STŘEDOŠKOLÁKY

Výuka středoškoláků má mnohá specifika. Na rozdíl od dospělých se dospívající studenti velmi těžko soustředí během vyučování, které trvá příliš dlouho, a tak dávají přednost zábavnějším činnostem, než je učení. Aby neztráceli zájem, připravují jim vyučující mnoho zajímavých aktivit ve třídě i mimo třídu. V následující části představíme aktivity, které pro studenty připravujeme a které mají za cíl jednak zvýšit jejich zájem o studium, jednak jsou tímto způsobem zprostředkovávány realie.

1. OSLAVA VÁNOC A VELIKONOC

Vánoce a Velikonoce nejsou součástí typické čínské kultury, ale jako významné svátky v české kultuře souvisejí s mnoha tradičními zvyky, které studenti neznají a ani si je neumějí představit. Je to např. vánoční stromeček, bramborový salát, koledy, Mikuláš s andělem a čertem atd. Vzhledem k tomu, že na BISU učí zahraniční lektoři, připravujeme s jejich pomocí kulturní programy a seznamujeme studenty s tradičními vánočními i velikonočními zvyky typickými pro českou kulturu. Při poznávání českých tradic využíváme toho, že čínští studenti rádi zpívají a mají rádi slovní hry.

Vánoce v roce 2015

OBRÁZEK 1A Vánoční stromeček a české jídlo

OBRÁZEK 1B Slovní hry

Vánoce v roce 2016

OBRÁZEK 2A Bramborový sálat

OBRÁZEK 2B Zpívání

Vánoce v roce 2017

OBRÁZEK 3A Hry s číslovkami

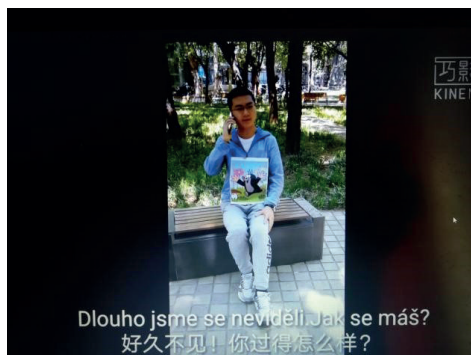
OBRÁZEK 3B Mikuláš s andělem a čertem

2. NATOČENÍ KRÁTKÉHO VIDEO V ČEŠTINĚ

Podle programu BISU je jeden týden z devatenáctitýdenního semestru vyhrazen pro praktické procvičování jazyka. V uplynulém školním roce dostali studenti za úkol natočit krátké video, kde by se objevila oblíbená česká postavička krtka, která by měla čínského přítele pandu. Třída se rozdělila do několika skupin a každá skupina pak napsala svůj vlastní příběh, který poté v kampusu univerzity natočila a přidala k němu čínské a české titulky.

I když se zpočátku zdálo, že by to mohl být pro patnáctileté studenty příliš náročný úkol, nečekaně měli všichni o tuto aktivitu obrovský zájem a všechna videa byla velmi zdařilá. Jeden z příběhů měl následující zápletku:

Ježek pozval krtka do Číny na návštěvu, ale následkem špatného životního prostředí krtek onemocněl a musel jít k lékaři. Tam byl léčen čínskou lékařkou, která byla panda. Krtek se uzdravil a srdečně pandě poděkoval za léčení.

OBRÁZEK 4A A 4B

Z příběhu nejen odhadnete náměty lekcí, které studenti opakovali, ale dozvíte se i to, co studenti považují za zajímavé nebo důležité. Je to velmi dobré zrcadlo, které učitelům přibližuje, o čem studenti přemýšlejí a co považují za důležité.

Ukázka scénáře ilustruje, s jakými jazykovými nedostatky se studenti potýkají, ale zobrazuje i kulturní odlišnosti, které jsou patrné z průběhu děje a řešení dílčích mikrosituací.

Scénář *Panda a krtek*

Skupina — Petra, Zdeněk, Anežka, Matylda 闫彩音组

第一幕 první dějství

旁白: 鼯鼠的朋友刺猬邀请他来中国游玩。

Vypravěč: Přítel krtka ho pozval na návštěvu Číny.

刺猬 (打电话): 嗨鼯鼠! 好久不见!

Ježek volá: Ahoj krtku! Už jsem tě dlouho neviděl.

鼯鼠: 好久不见! 你过得怎么样?

Krtek: Dlouho jsme se neviděli. Jak se máš?

刺猬: 还不错! 你呢?

Ježek: Mám se dobře. A ty?

鼯鼠: 我也很好! 你给我打电话是为了什么事?

Krtek: Mám se taky dobře. Proč mi voláš?

刺猬: 最近不是假期嘛, 我想邀请你来中国玩, 你有时间吗?

Ježek: Teď jsou prázdniny, chci tě pozvat do Číny. Máš čas?

鼯鼠: 有啊! 正好我想出去旅游, 那我们中国见!

Krtek: Ano, mám volno. Taky chci jet na výlet. Uvidíme se v Číně.

刺猬: 没问题, 中国见! 【挂电话】

Ježek: Není problém. Uvidíme se v Číně. (Zavěsí telefon.)

第二幕 Druhé dějství

旁白: 鼯鼠到达了四川, 在这里和刺猬度过了美好的两天, 可是第三天早上...

Vypravěč: Krtek dorazil do čínské provincie Sečuán, kde strávil hezké dva dny s Ježkem, ale ráno třetího dne...

鼯鼠: 咳、咳咳……【难受】

Krtek kašle.

刺猬: 你怎么了我的朋友?

Ježek: Jaké máš potíže, můj kamaráde?

鼯鼠: 我感觉很冷, 而且嗓子很疼。

Krtek: Je mi zima a bolí mě v krku.

刺猬: 你需要去看医生! 正好我有一个认识的朋友在附近开了诊所, 我们现在就出发!

Ježek: Potřebuješ jít k lékaři. Mám přítele, který otevřel kliniku tady v okolí. Teď tam můžeme jít. / Teď tam pojďme!

(到达诊所)

(Běží na kliniku)

兔子: 您好, 请问您有什么事?

Králík: Jak vám můžu pomoci?

刺猬: 我的朋友生病了!

Ježek: Můj kamarád je nemocný.

兔子: 您有预约吗?

Králík: Máte schůzku? / Jste objednáni?

刺猬: 没有! 可以挂急诊吗?

Ježek: Ne, to je urgentní/akutní!

兔子: 好的稍等。现在熊猫 135 号医生有空, 他在5号诊室。

Králík: Určitě, moment, pan Panda je v čísle 135, v pokoji 5.

刺猬: 谢谢!

Ježek: Děkuji!

兔子: 没关系。

Králík: Nic se nestalo.

(诊室内)

熊猫: 【发出四川话的声音】哪位是患者?

Panda: Kdo je pacient? (Pokoj pro diagnostiku)

鼯鼠: 【发出捷克语的声音】是我。

Krtek: To jsem já.

熊猫: 嚯, 外国人。坐下吧。手给我(号脉)

Panda: Pane bože, to je cizinec. Tady máte židli. Podejte mi ruku. (Puls)

熊猫: 没事, 就是发烧了。不太适应环境是不是捷克的小瓜娃子? 回去好好歇两天就成了, 给你来点感冒药。

Panda: To není velký problém. Máte horečku. Není vám dobře kvůli životnímu prostředí. Jste čínský kluk? Za dva dny přijdete na kontrolu.

鼯鼠: 【没听懂的表情】好的好的。

Krtek: Rozumím, děkuji!

第三幕 Třetí dějství

鼯鼠回去喝了药睡了两觉后, 病痊愈了。(期间医生照顾)

Krtek se vrátil domů a ležel v posteli. Panda mu dala léky a vodu. Za dva dny se uzdravil. (Panda se starala o krtka.)

第四幕 Čtvrté dějství

鼯鼠折一个纸飞机, 扔进诊室, 医生展开看, 写着 „Děkuji!“

Aby krtek doktorovi poděkoval, udělal letadlo/vlaštovku z papíru, které/kteřá k němu doletělo/doletěla. Na papír krtek napsal: „Děkuji!“

III. ROZDÍLY MEZI SEDMILETÝM A ČTYŘLETÝM PROGRAMEM

Na základě zkušeností z uplynulých tří let, kdy jsme učili na obou oborech, bychom chtěli srovnat oba studijní programy ze čtyř úhlů: motivace, metody, vnější podmínky a výsledky studentů.

Podle našeho názoru má sedmiletý program určité výhody: 1. Mladší studenti mají větší zájem o českou kulturu než o český jazyk. Více času věnují poznávání českých kamarádů a získávání praktických znalostí. 2. Někteří z nich mají velký jazykový talent a učí se rychleji. První třída středoškoláků už má za sebou jednoroční pobyt v Praze na ÚJOP UK a 13 z nich v testech dosáhlo úrovně B1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. 3. Jejich rodiny jim poskytují dobré podmínky a prostředí pro studium.

Na druhé straně má sedmiletý program i své nevýhody: 1. Někteří studenti vůbec nemají zájem o jazyk a studium, protože si vybrali češtinu jen na přání rodičů. 2. Někteří nemají zkušenost s učením se cizímu jazyku a následné neúspěchy je odrazují. 3. Kromě češtiny musí studovat angličtinu, matematiku, zeměpis atd., a tak mají nejméně 20 hodin týdně. 4. Některé části české gramatiky jsou pro mladší studenty těžko pochopitelné, např. vid, imperativ. 5. V současnosti není pro šestnáctileté studenty vhodná učebnice češtiny pro cizince ani na českém, ani na čínském trhu. 6. Pro mnohé studenty může být frustrující i fakt, že přijímací zkoušky do bakalářského programu *Bohemistika pro cizince* na FF UK jsou opravdu náročné a není jisté, kolik

studentů je zvládne a bude do studia přijato. Vzhledem k tomu, že v letošním roce (2019) budou přijímací zkoušky skládat teprve první studenti sedmiletého programu, neexistuje ještě statistika, kolik studentů tyto zkoušky zvládne.

ZÁVĚR

I přes množství problémů, které je třeba během školního roku řešit a které vyžadují od vyučujících mnoho hodin práce, se domníváme, že tento program přináší nové podněty a následně velký rozvoj oboru bohemistika v Číně. Díky tomuto programu stále více mladých Číňanů poznává Českou republiku, a hlavně se seznamuje s českou kulturou. Na druhé straně obrovské nadšení studentů a potencionální schopnosti jsou předzvěstí toho, že se výuka češtiny v zahraničí může rozšiřovat směrem k širšímu okruhu posluchačů. Uvidíme, jaká budoucnost čeká bohemistiku v Číně a na Pekingské univerzitě mezinárodních studií, která jako první v Číně uskutečnila výuku češtiny pro mladší věkové kategorie.

BIBLIOGRAFIE:

Adamovičová, A. — Hrdlička, M. (2016): *Basic Czech III*. Praha: Karolinum.

Adamovičová, A. — Ivanovová, D. (2013): *Basic Czech I*. Praha: Karolinum.

Adamovičová, A. — Ivanovová, D. (2014): *Basic Czech II*. Praha: Karolinum.

Holá, L. (2011). *Pražské legendy*. Praha: Akropolis.

Holá, L. (2013). *Pohádky*. Praha: Akropolis.

Kaska, L. (2013). *Čeština pro začátečníky*. Liberec: Ladislav Kaska.

Roubalová, E. (2005). *Učíme se česky*. Praha: Karolinum.